

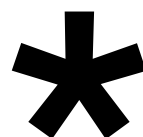
”

S Ukrajinci prchajícími do Brna řešíme především kurzy češtiny, školy a školky.

Olga Mandrys

Olga přijela do Brna v roce 2016. Před několika měsíci začala pracovat v Centru pro cizince JMK; válka nyní do Brna i celého kraje žene tisíce jednotlivců i rodin z její rodné země, kterým se snaží pomáhat v Česku přežít a začlenit se do společnosti. Jakým výzvám uprchlíci čelí a co jim může nabídnout kraj, město... a co my všichni?

Olga Mandrys

se narodila v české vesnici v ukrajinské Vinnycké oblasti, po studiích historie v Kyjevě přijela studovat na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity, kde nyní učí cizince česky. Zároveň působí jako informační pracovník v Centru pro cizince JMK a v posledních týdnech řeší dotazy Ukrajinců přicházejících do Brna.

Ukrajinské vlajky na brněnských domech i sochách, váleční uprchlíci proudící do města a nacházející dočasnou základnu na výstavišti... S brněnskou Ukrajinkou Olgou Mandrys jsme si povídali o současné situaci i o jejím životě v moravské metropoli.

→ Z jaké oblasti na Ukrajině pocházíš? Bojuje se tam?
Pocházím z Vinnycké oblasti, takových 250 km na jih od Kyjeva. Naštěstí je tam zatím klid, byť občas jsou slyšet nějaké výbuchy. 50 km od vesnice, kde bydlí moji rodiče, je vojenský sklad, který hned druhý den války bombardovali.

→ Rodina je tedy v pořádku?
Dá se říct, že ano. Mám na Ukrajině dvě sestry, jejím dětem teď zase začala on-line výuka, čímž se vrací alespoň do nějakého normálnějšího života,

první dva týdny se nevědělo a nefungovalo nic, teď se ale ti, kteří mohou, vracejí do práce. Takže zatím se jim vede dobře. Do Česka se jim nechce, chtějí zůstat. Myslím, že je to právě kvůli tomu, že v naší oblasti je zatím relativní klid.

→ Jak se díváš na ten vojenský konflikt jako Ukrajinka žijící v zahraničí?

Za prvé bych to nenazývala konfliktem. Je to válka. Musíme to říkat tak, jak to je. Jde o genocidu ukrajinského národa. To, co způsobil jeden šílený

člověk, to, co u nás dělají ruští vojáci, je hrozné. Hlavně kvůli tomu, že umírají civilisté, kteří za nic nemohou. Pořád sleduju zprávy a asi nejtěžší je vidět lidi v Mariupolu a dalších městech, jsou odříznutí, bez jídla a vody, bombardují je... Studovala jsem historii v Kyjevě a jedno z mých oblíbených témat byla 2. světová válka. Z historického pohledu, samozřejmě. Nikdy jsem si ale nemyslela, že něco takového zažiju v roce 2022.

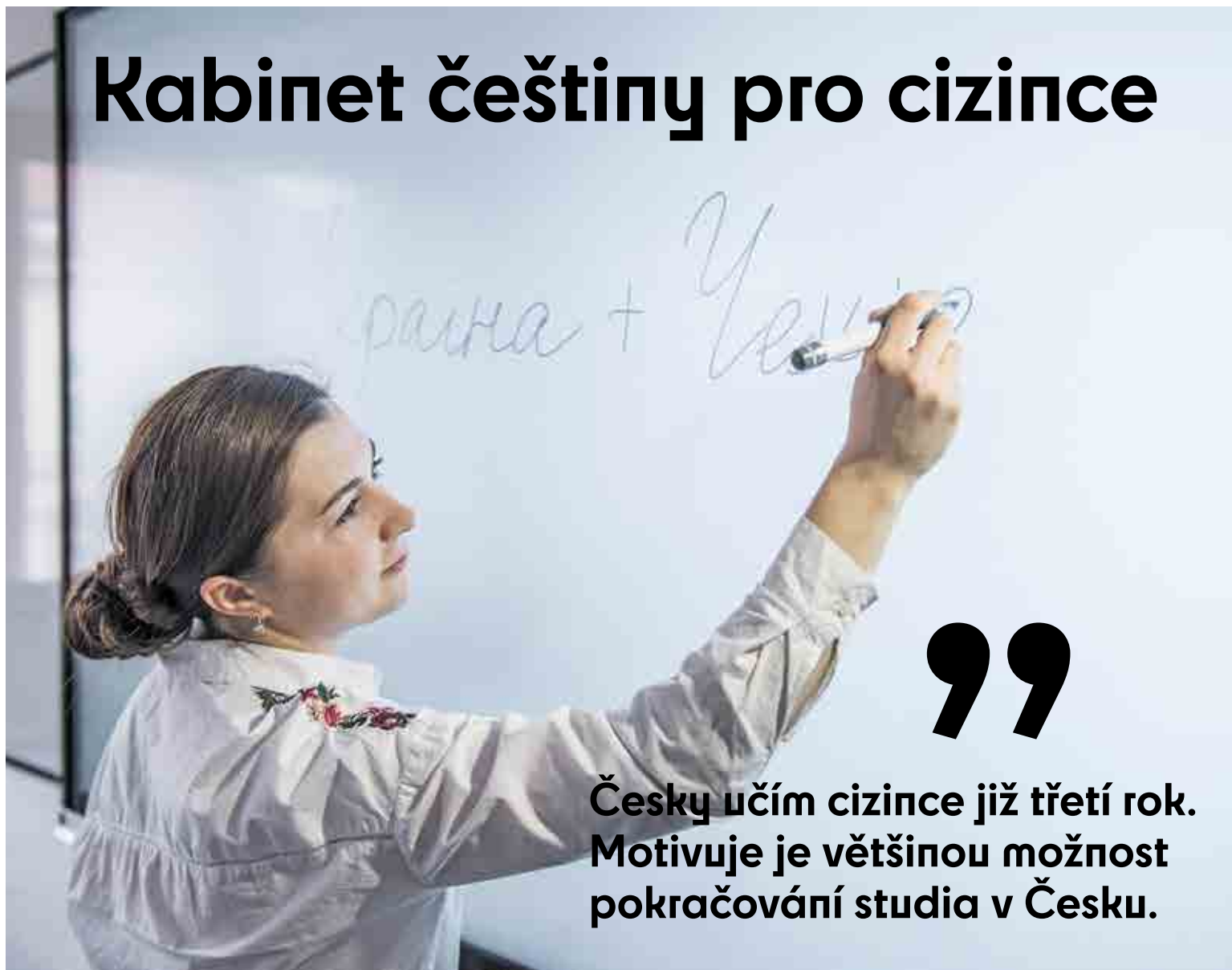
→ Z médií se člověk tolik nedozví, jaký byl před začátkem války

Původně jsem myslela, že pojedou do Prahy, náhodou jsem ale dostala stipendium do Brna, na studium češtiny pro cizince na Filozofické fakultě MU.

”

**Masarykova
univerzita**

Kabinet češtiny pro cizince

Česky učím cizince již třetí rok. Motivuje je většinou možnost pokračování studia v Česku.

mezi běžnou populací vztah k Rusku?

Ne moc přátelský. Začalo se to rychle zhoršovat od roku 2013, kdy jsme zvolili evropskou cestu. Pak začala válka na Donbasu, vzali nám Krym, od té doby vztahy ochlázaly neustále, začali jsme se vzájemně hodně vzdalovat. A myslím, že už si nikdy neporozumíme. Cesta zpátky není. Možná byla ještě před válkou, teď už ne. Mosty jsou spálené navždy. A nejde jen o vládu, pokud 60 % ruského obyvatelstva podporuje válku...

→ Co tě přivedlo do Brna?

Moje babička je Češka, i když tu nikdy nebyla. Pocházím z malé české vesnice v ukrajinské Vinnycké oblasti, kam krajané přišli na konci 19. století. Babička i máma mluvily doma česky. V dětství jsem často jezdila do Česka na letní tábory nebo na

pražský festival menšin, kterého jsme se zúčastňovali se sborem, s nímž jsme zpívali a tančili české lidové tance. Po studiu v Kyjevě jsem v roce 2016 žádala o krajské stipendium, dostala jsem ho na rok. Původně jsem myslela, že pojedou do Prahy, náhodou jsem ale dostala stipendium do Brna, na studium češtiny pro cizince na Filozofické fakultě MU. Což jsem, upřímně, obřečela, Brno jsem vůbec neznala, na Wikipedii se psalo „průmyslové město“... Nechtělo se mi sem. Pak se to ale o 180° obrátilo a teď Brno miluju.

→ Jaký byl tedy první dojem z Brna hned po příjezdu, jaké bylo seznámení s městem?

Špatné, přijela jsem totiž z krásného historického Kyjeva... na Zvonařku. A nějaký pán mi řekl – jo, to je centrum! Kolem Tesco, Vaňkovka, Úzká... No, myslela

jsem, že se hned vrátím zpátky. Postupně se mi tu ale začalo líbit, objevovala jsem hodně hezkých míst, skvělých kaváren... Brno je útulné město. Hlavně perfektní pro studenty. Není tak velké, je klidné, práci tu člověk najde.

→ Kdybys srovnala studium v Kyjevě a v Brně, jak z toho Brno vychází?

Opravdový studentský život jsem zažila spíš v Kyjevě. V Brně jsem měla hodně kamarádů cizinců a výhodou pro mě bylo, že jsem v centru Evropy a můžu cestovat do Francie, Itálie, Belgie, Holandska...

A kam v Brně? Jaká tady máš oblíbená místa, kam bys poslala někoho, kdo sem přijel poprvé? Samozřejmě na Špilberk, na procházku centrem. Na kávu do Podnebi, zvlášť za hezkého

počasí na zahrádku, to je jedno z mých oblíbených míst. Pak na pivo Na Stojáka, ta atmosféra, když hodně lidí stojí venku... K Janáčkovu divadlu, na přehradu... A samozřejmě, všem se líbí Bar, který neexistuje. Tam zajděte na Bloody Mary.

→ Co jsi začala dělat po studiu?

Zůstala jsem na Filozofické fakultě a začala jsem učit cizince češtinu. Což dělám už třetí rok. V Centru pro cizince JMK pracuju od srpna minulého roku, původně jsem dělala na půl úvazku adaptační a integrační kurzy, od nového roku jsem informační pracovník na plný úvazek.

→ Jak tě baví učit cizince česky?

Docela jo. Zvlášť posledních pár týdnů, vypnu trošku hlavu, nesleduju zprávy, neposílám chvíli lidí na výstaviště.

Uprchlíci prvně musí na výstaviště. Tam se zaregistrují u cizinecké policie, pak mohou požádat o dočasnou ochranu na jeden rok – s ní pak lze pracovat.

“

Výstaviště

Vždycky to ale záleží na tom, jakou skupinu lidí učíš, jakou dostáváš zpětnou vazbu. Pokud se jim nechce, jsi z toho takový smutný, ale pokud je to skvělá skupina, dělá ti to radost.

→ Dá se říct, který národ tvoří největší skupinu studentů?

To se liší každý rok. Ukrajinců je hodně stále, ale já učím většinou úplně začátečníky a naše jazyky jsou si přece jen nějakým způsobem podobné. Učím dost lidí z arabských zemí, z Egypta, Sýrie, Íránu, Maroka, také Mexičany, Balkánce aj. Motivuje je většinou možnost pokračování studia v Česku, vidí Brno jako příležitost.

→ Co se týče Ukrajinců v Česku, vnímáme hlavně muže, kteří tu pracují na stavbách. Je to jen stereotyp, nebo realita?

Obojí. Hodně Ukrajinců tu pracuje na stavbách, v továrnách. Ale není to výlučné, jezdí sem z Ukrajiny spousta studentů i lidí působících v jiných oblastech. Ze začátku mi vadilo, že ten stereotyp je moc silný, často mi

lidí říkali, jak je zajímavé, že tu nepracuju, ale studuju. Ale to se teď bude zřejmě měnit.

→ Můžeš nám nějak blíže popsat svoji práci v Centru pro cizince před vypuknutím války?

Jsem informační pracovník – když cizinci přijdou k nám do centra, můžou požádat o sociální a právní konzultace. Naše služby jsou zdarma. Já se jich zeptám, co přesně potřebují, pokud můžu, tak jim poradím rovnou, případně je objednám k sociálnímu konzultantovi či právníkovi. Také je informuji o kurzech českého jazyka, o které je obrovský zájem. Druhou část mé práce tvoří administrace adaptačních a integračních kurzů. Od tohoto roku platí nový zákon – cizinci, kteří dostali dlouhodobý pobyt v Česku musí absolvovat jednorázový čtyřhodinový kurz, kde se naučí, jak funguje náš stát, jaké mají práva a povinnosti a podobně.

→ A jak se tato práce proměnila v posledních týdnech?

Hodně. Ostatní cizinci samozřejmě stále volají a poradenství jim poskytujeme dále, ale od 24. 2. řeším z 90 % otázky od Ukrajinců. V první vlně nám volali co a jak, informovali jsme je, kam mají zajít, co si musí vyřídit. Hodně nám ulevilo vytvoření asistenčního centra na výstavišti, nemusíme uprchlíky posílat na jednotlivé úřady různě po městě, vše si vyřídí na jednom místě. S ubytováním je to složitější, nouzové ubytování poskytují na výstavišti, obrací se ale i na nás. Těmto jednotlivcům se také snažíme pomoci. Posledních pár dní (rozhovor jsme vedli 15. 3., poznámka redakce) pak řešíme především kurzy češtiny, školy a školky. Postupně otevíráme kurzy pro děti i pro dospělé, zájem je obrovský. Máme také velké množství otázek na práci a na školy. Přijela sem spousta dětí a české školy zvyšují kapacitu a snaží se tyto děti přijmout do tříd.

→ Jak pomáháte lidem hledat práci?

Spousta z nich vůbec neví, kde

hledat. Neznají job.cz a další podobné servery. Snažíme se je tedy navést k informacím, dále můžeme pomoci s vytvořením životopisu či hledáním rekvalifikačních kurzů. Když už mají smlouvu, mohou za námi přijít a my jim pomůžeme se v ní vyznat, aby vůbec věděli, co podepisují.

→ Co se týče ubytování, které zprostředkováváte, jde o soukromíky nebo ubytovací zařízení?

Většinou soukromníci, kteří nabízejí menší kapacity, ubytování pro dva, tři lidi. Zájem roste, provizorní ubytování na výstavišti není moc pohodlné, zvláště se na nás obrací matky s dětmi. Kolegyně také hledala ubytování pro kluka, který je handicapovaný. Uvidíme, co se bude dít, až dojdou místa, bojím se, že se to stane velice rychle.

→ Ve zkratce – když člověk z Ukrajiny doputuje do Brna, jaký je další postup? Co by měl krok po kroku udělat?

Pokud má domluvené nějaké

**Chápu, že ne
každý k sobě
vezme bydlet
rodinu z jiné země,
ale pokud se na
to cítíte, nabídka
ubytování velmi
pomůže. Nebo
když se připojíte
k demonstraci,
pomůže to
alespoň morálně.**

”

Jak pomoci?

Centrum pro cizince JMK

“

V současné době s uprchlíky řešíme především kurzy češtiny, školy a školky. Postupně otevíráme kurzy pro děti i pro dospělé, zájem je obrovský.

ubytování, může si chvíli odpočínout, nemusí hned běžet na výstaviště. Pokud ne, první cesta vede právě tam. Na výstavišti se zaregistruje u cizinecké policie, pak může zažádat o dočasnou ochranu na jeden rok – s ní pak může pracovat. Další stánek, kam se obrátit, je zdravotní pojišťovna, pojištění dostávají automaticky, ihned. Na výstavišti také najdou stanoviště úřadu práce (ne nonstop), kde dostanou informace o tom, kde hledat práci nebo jak požádat o humanitární dávku. Dostanou 5 000 Kč v měsíci, kdy jim bude udělena dočasná ochrana. O ten příspěvek pak mohou žádat ještě pětkrát. Je tam také možnost zdravotnické pomoci, dětský koutek a jiné. Důležitým prvkem obsluhy výstaviště jsou také hasiči, kteří následně pomáhají s ubytováním. Zatím v provizoriích, jak to bude dále, to nevíme.

→ Co bys řekla, že je největší výzva, jaké lidé a rodiny po příchodu čelí?

Určitě ubytování, neznalost jazyka, nedostatek prostředků, hledání práce. Musí to být velký stres a šok, nedokážu si představit, že by má rodina přijela a musela přespávat na výstavišti. Hodně lidí také jede z míst, která jsou zničená tak, že už se ani nemají kam vrátit, bombardování jim vzalo domovy.

→ Myslíš, že příchod berou jako provizorní řešení, nebo je velká část lidí, kteří by tu chtěli zůstat?

Hodně z nich se chce vrátit. Jakmile to skončí, co nejdříve. Na druhou stranu, mnoho lidí se také ptá, zda lze pobyt po vypršení víza prodloužit. Třeba nevěří v brzký konec války. Zatím však nebylo projednáno, jestli taková možnost bude.

Studenti by například rádi ze své univerzity přestoupili na naši, to také v současné chvíli nejde, tak chtějí alespoň podat přihlášku do prvního ročníku, aby po skončení víza nemuseli pryč. Od 21. března už mohou cestovat v rámci Schengenského prostoru i do dalších zemí Evropy.

→ Berou uprchlíci Česko jako cílovou destinaci?

Ano. Hodně lidí, co jsem tak slyšela, třeba mělo možnost zůstat v Polsku, ale chtěli raději do Česka. Ale uvidíme, jak se to bude měnit teď.

→ Je ještě něco, o čem jsme se nebavili, v čem Centrum pro cizince může uprchlíkům pomoci?

Nabízíme doprovod na úřady, pokud potřebují tlumočit. S tímto nám pomáhají dobrovolníci, kteří umí ukrajinsky.

→ Jak můžeme pomoci my ostatní, kteří neumíme ukrajinsky?

Občas se k nám chodí takto lidé ptát, mám z toho velkou radost. Asi pomocí sbírek, finanční a materiální podpory, na stránkách máme vypsané sbírky. Chápu, že ne každý k sobě vezme bydlit rodinu z jiné země, ale pokud se na to cítíte, nabídka ubytování velmi pomůže. Nebo když se připojíte k demonstraci, je hezké to vidět, pomůže to morálně.

Filip Živný
editor

Ivo Dvořák
fotograf